

INHOUD

DE DAGERAAD.....	9
DE VERWARRING	23
DE BLAUWE MOSKEE.....	35
HET VERTROUWEN.....	55
HET ONBEGRIP	65
DE FAMILIE.....	71
DE OPENING	83
DE SOLIDARITEIT	95
DE IDENTITEIT.....	105
HET DELEN	121
HET DAGELIJKSE LEVEN.....	139

DE DAGERAAD

Zondag 15 mei 2011, 5 uur 21 's ochtends.

Die dag, dat tijdstip, ze zijn voor altijd in mijn geheugen gegrift. Als een trauma dat je tekent voor het leven, als een liefde die onder je huid kruipt of een liedje dat je niet uit je hoofd krijgt; '15 mei – 5 uur 21 's ochtends' heeft mijn leven ondersteboven gegooid en ik heb het niet zien aankomen, ik heb het zelfs niet vermoed. Die datum is mijn persoonlijke tsunami, mijn Katrina en mijn Tsjernobyl en dat allemaal tegelijk, het is het leven dat me een klotestreek heeft geleverd. Tegen welke duivels moet ik het plots opnemen? Duivels binnen in me of om me heen? Wel, die ochtend wist ik het niet.

Ik droomde die nacht dat het dak instortte ... En ik die zo houd van zoete, mooie dromen, neen, die ochtend werd ik niet graag wakker.

Gelukkig begon de 14de met goed nieuws, mijn oudste zoon Simon was langsgesproken voor de 17de verjaardag van Thibaut, de jongste. Een vlucht heen en terug vanuit Istanbul waar Simon zes maanden verbleef voor hij in september aan de universiteit zou beginnen. Ik heb hem op de luchthaven opgehaald. Toen Thibaut de deur opendeed, had hij het niet helemaal door, zijn ogen zagen het wel, maar zijn hersenen moesten alles een paar seconden verwerken: zijn grote broer, zijn grote broer die hij zo graag zag, stond gewoon voor zijn neus.

Wat waren de twee jongens blij! Ze sprongen elkaar om de hals. Thibaut, met zijn een meter zesennegentig,

nam Simon in zijn armen en tilde hem vijf centimeter van de grond. Hij draaide samen met zijn broer een rondje. Lachen, kussen, 'Laat me los!', knuffels, 'Jij hier!', 'Fantastisch!', 'Bedankt, mama!', 'Woehoew, Simon is terug!'. Knuffels, aanrakingen en blikken waar de liefde van afdroop, stemmen, stiltes, pauzes en een rondedans met z'n drieën, dicht bij elkaar, gelukkig. Eindeloos gelukkig, wat een heerlijk, uniek, bijzonder moment.

Ja, het leven was mooi, die vrijdag 13 mei. Ik ging tevreden naar bed, met een hart vol moederliefde en dankbaarheid voor deze momenten van puur geluk. Waarom droomde ik dan dat het dak op mijn hoofd viel? Wilde mijn onderbewustzijn me iets vertellen dat ik niet wilde horen? Ik vind het vreselijk dat ik 's nachts mijn gedachten niet onder controle heb, dat er zomaar beelden opduiken uit ik-weet-niet-waar en waar sommige mensen graag een boodschap in lezen die we verondersteld worden te kennen. Voor mij is het nogal zwart-wit, overdag kijk ik het leven recht in de ogen, volg ik de gebeurtenissen, ik neem ze zoals ze komen en ik pak ze een voor een aan. 's Nachts rust ik en ik verwacht van die kalme uren op z'n minst dat ik mijn hoofd kan leegmaken en dat ik wat helderheid terugvind, in het beste geval laad ik mijn energie weer op. Maar ik verwacht niet dat mijn uurtjes slaap me bang maken of me uit mijn evenwicht brengen.

Zaterdag de 14de was een dag vol plezier, we aten samen met de familie, de neven en nichten waren allemaal gekomen om Thibauts verjaardag te vieren. De levendige gesprekken en de wandeling langs het water na de maaltijd werden gevolgd door een feestje 's avonds met vrienden, een typisch verjaardagsfeest dus. We bleven niet te lang, want Thibaut wilde graag nog naar de discotheek en Simon had afgesproken met een paar vrienden. Ik ging naar bed,

mijn gsm legde ik op het nachtkastje, voor het geval een van de jongens taxi-mama nodig had, want inderdaad, soms miste er eentje de laatste bus naar huis.

Ik viel meteen in slaap. De volgende ochtend zou ik nog even samen zijn met Simon, later die dag zou hij naar zijn vader gaan en op maandagochtend weer naar Istanbul vliegen, hij moest op tijd terug zijn voor de lessen Turks. Ik hoorde een van de jongens rond middernacht thuiskomen, om 1 uur 46 hoorde ik een tweede keer de sleutel in het slot. Ze hadden het braafjes gehouden, ik was gerust nu ze allebei veilig en wel weer in bed lagen. Ik hoefde niet meer te waken nu, ik kon in een diepe slaap vallen, de kinderen waren thuis, alles was goed.

Tenminste, toen ging alles nog goed ...

Plots schrok ik wakker van een geluid.

Was er iets buiten? Ik spitste mijn oren, ik hoorde iemand bewegen, heel even licht in de gang en dan weer alleen maar donker. Normaal zou ik me geen vragen stellen. Twee tieners in bed, boven, een paar meter verderop. Soms staat er eentje 's nachts op en loopt langs mijn kamer naar de badkamer, om daarna weer onder het dons te kruipen. Niet belangrijk, niets om me ongerust over te maken. En toch, die 15de mei om 5 uur 21 ging ik niet gewoon terug slapen, maar knipte ik de lamp aan en ging ik op de rand van mijn bed zitten. Mijn ademhaling versnelde, ik voelde een knoop in mijn maag, ik kreeg krampen, natte handen en tranen in de ogen, nog voor ik onder woorden kon brengen wat ik voelde. Een instinctieve angst nam het van me over. Ik stond met een ruk op, liep rond in mijn kamer, maar ik bleef maar snel ademen. Ik voelde me verloren, helemaal verloren. Ik deed de deur van mijn slaapkamer open en ik zag wat ik al vermoedde, onder de deur van

Simons kamer zag ik een streepje licht. Ik ging heel stilletjes terug naar mijn kamer, mijn handen voor mijn gezicht. Ik was verdoofd. Ik smeekte:

— Heer, ik smeed u, help me. Laat het niet waar zijn, ik smeed het u. En als mijn angst toch gegrond blijkt, help me dan om de juiste woorden te vinden, help me om niet bang te zijn. Help me!

Van waar kwam die sterke intuïtie, als een klap in mijn gezicht? Van waar die paniek, dat gebed dat geen rust bracht? Ik ben diep gelovig, maar niet praktiserend, ik bid gewoon overdag, mijn eigen open lijn met God. Waarom dan die angst dat Simon 's nachts opstaat om te bidden? En waarom dacht ik ook maar één seconde dat hij zou bidden? Misschien kon hij gewoon niet slapen, wilde hij nog wat lezen, moest hij naar de wc en zou hij snel terug in bed liggen. Misschien ... Ja, natuurlijk, dat is het, gewoon, alleen maar dat.

Ik bonkte met mijn hoofd tegen de muur, ik wist het weer. Simon, mijn Simon.

Een jaar eerder, een paar maanden voor hij zou afstuderen, had hij zijn pad gevonden. Hij zou rechten studeren, droomde ervan advocaat te worden, hij zag zich al in toga de moeilijkste zaken pleiten. Zijn vader en ik waren blij: een mooi diploma, een goede keuze. We hadden ons nog nooit zorgen hoeven maken om onze jongen en nu, een paar maanden voor hij zou afstuderen, wist hij al wat hij wilde studeren, geen reden tot paniek, nog tijd genoeg om een studentenkamer te zoeken.

Maar op een zondagavond eind april bekende hij me dat hij geen zin had om in september al naar de universiteit te gaan. Voor hij met zware studies wilde beginnen, wilde hij graag een sabbatjaar nemen om te reizen, in het buitenland

te wonen en een vreemde taal te leren. Ik wist goed genoeg dat zijn studies rechten veel van hem zouden vragen en dat hij er de motivatie voor moest vinden als hij wilde slagen. Ik heb genoeg jongeren gezien die een of twee jaar verloren aan de universiteit omdat ze nog niet rijp genoeg waren of omdat de wil ontbrak. Het gevoel gefaald te hebben is niet altijd even gemakkelijk te verwerken. Ik wilde dus graag vermijden dat mijn Simon ook in die val zou trappen. Ik ben grote fan van 'Geen spijt!' dus mocht hij er van mij even tussenuit, als hij er daarna maar weer helemaal tegenaan zou gaan. Achteraf moeten leven met het gevoel van 'had ik maar' is lastig ... Ik stelde Simon voor om er inderdaad een jaartje mee te stoppen, de uitwisselingsprogramma's waren al afgesloten, maar we zouden er wel iets op vinden.

Een sabbatjaar, allemaal goed en wel, maar dat betekende niet een jaar niets doen. Wat kon Simon doen tijdens dat jaar dat zijn vader en ik hem wilden geven? Zijn papa stelde voor om Duits te leren, maar Simon en ik vonden die taal maar niets, Turks leek ons daarentegen een prima idee. Simon had een paar Turkse vrienden en zijn vader had ook vijf jaar samengewoond met een vrouw uit Izmir. Simon hield van de taal die hij die vrouw en haar zoon vaak had horen spreken thuis bij Paul, mijn ex-man. Ik begreep dat Turkije steeds belangrijker werd op wereldvlak en ik wist ook dat maar heel weinig niet-Turken de taal machtig zijn. Logisch dus dat ik Simon aanmoedigde om deze taal te leren, die hem aantrok. Ik vond voor hem een cursus van januari tot juni in Istanbul.

Simon was dolgelukkig, bovendien zou hij van september tot december bij mijn familie in Canada gaan wonen om daar zijn Engels bij te schaven en als vrijwilliger te werken bij een paar liefdadigheidsorganisaties. Het sabbatjaar waar

mijn oudste jongen zo naar had verlangd, begon vorm te krijgen. Hij studeerde met succes af en na een leuke zomer trok hij naar Canada, bij zijn neven en nichten. Mijn grootvader van moederszijde kwam uit Toronto, hij had zijn geboortestad verlaten om als kapitein voor de cavalerie het oude Europa te gaan redden van de Duitse onderdrukker.

Hij ontmoette mijn grootmoeder, een knappe, gepassioneerde zestienjarige. Na de oorlog schreven ze twee jaar lang liefdesbrieven naar elkaar, daarna keerde hij terug om met haar te trouwen en onze tak van de familie te stichten. Omdat de patriarch uit een gezin met negen kinderen kwam, had mijn moeder een pak neefjes en nichtjes aan de andere kant van de oceaan. Mijn zoon mocht logeren bij de fantastische Elaine en haar man Alan, die in een mum van tijd de Canadese grootouders van mijn Simon werden.

Zodra hij er was, nam William, een neef van zijn leeftijd, hem onder zijn vleugels en nam hem mee uit, bezocht de stad, zorgde ervoor dat hij een leuke tijd had. Elaine was dan weer heel actief binnen de plaatselijke protestantse gemeenschap en nam hem mee naar twee verenigingen waar Simon zich met plezier ook engageerde. Een paar uur per dag diende hij maaltijden op aan minderbedeelden en werkte hij in een kledingwinkeltje waar arme gezinnen kleding en gebruiksvoorwerpen konden halen. Elke zondag ging hij met Elaine mee naar de kerk en hij werd ook lid van een jongerengroepje dat elke maandagavond samen het Evangelie las en daarna bij een sappige hamburger de wereld verbeterde.

Ik ben echt niet praktiserend en de vader van mijn kinderen was allergisch voor de kerk en alles wat daarmee te maken had, terwijl zijn eigen vader nauwe banden had met Opus Dei ... Verklaart het een het ander? Ik weet het niet. Wat ik wel weet, is dat Paul het niet leuk vond dat ik de kinderen

meenam naar de kerk. Een keer per maand deed ik dat toch, omdat ik wilde dat ze toch enige vorm van religie in hun leven zouden hebben. De jongens en ik hadden ook de gewoonte om op de grond luidop te bidden bij kaarslicht. Om beurten vroegen we wat we wilden. Dat kon gaan van 'Heer, help me om vriendelijker zijn tegen die of die' tot 'Bescherm de kinderen die op straat slapen, genees de kat van de buurvrouw, laat de leerkrachten morgen staken, herstel mijn fiets, geef me mooie dromen of zorg ervoor dat ik 's nachts niet meer hoest zodat mama beter kan slapen'. Ik wilde mijn zonen graag leren dat het goed was om voor elkaar te bidden. Ik wilde dat ze wisten dat God van hen hield en hen zou beschermen. We zaten niet hele middagen in de kerk, maar God was vanaf hun kindertijd wel aanwezig in hun leven.

Er ging in Toronto een nieuwe wereld open voor Simon, die zijn geloof nu openlijk kon beleven. Hij hield van die gezamenlijke spiritualiteit, van een gemeenschap die openstond om anderen op te vangen en om te geven, ideeën uit te wisselen, solidair te zijn met elkaar. Hij voelde zich dichterbij God en kreeg zin om te investeren in zijn geloof. Hij zag het als een voorrecht, hij was verwend door het leven. Hij wist hoeveel geluk hij zelf had en wilde graag iets teruggeven. We kregen uit Canada een zoon terug die rijper was, maar nog steeds even zacht, rustig en lief. Er brandde een nieuw vlammetje binnen in hem, ik zag een honger in zijn blik. Er ging een verrassende sereniteit van hem uit. Een nieuwe kracht waarvan ik de omvang nog niet kon vermoeden, rijpte in hem.

Simon keerde op 16 december terug en vertrok op 2 januari naar Turkije. Die paar dagen pendelde hij tussen het huis van zijn vader en dat van mij, tussen zijn vrienden en de kerstfeestjes en de familie. We hadden Simon enorm

gemist en nu moest ik hem opnieuw delen met anderen. Uiteindelijk zag ik hem maar een paar uurtjes en dan nog bijna nooit alleen met z'n tweetjes. Maar ik zag dat hij gelukkig was, dat het goed met hem ging en dat hij een man werd op wie ik trots kon zijn. Ik wist dat hij dit jaar in het buitenland zou doorbrengen en ik was allang blij dat ik hem tussenin toch even had kunnen zien. Ik bereidde me al voor op een gelukkig weerzien in juni. Ik leerde geduld te hebben.

In Canada was hij goed omringd en verwend geweest, maar hier in Istanbul kon Simon niet aarden bij het gezin waar hij een kamer huurde. De mensen waren niet zo vriendelijk als ze leken en de flat lag bijna twee uur rijden met het openbaar vervoer van de school waar Simon Turks leerde. Begin februari nam hij zijn intrek in een huis voor studenten, maar ook daar bleef hij maar een maand, in afwachting van een nieuwe kamer die zijn Turkse vrienden voor hem zochten. Eind februari liet hij ons weten dat hij opnieuw zou verhuizen en dit keer zou de goede keer zijn, want 'ze' hadden een kamer in het centrum van de oude stad gevonden, vijf minuten van de blauwe moskee en niet ver van zijn school.

Simon was 18, hij was groot, hij had zijn leven stevig in handen. Ik heb me niet afgevraagd wie die 'ze' waren die hem een nieuw adres hadden bezorgd. Ik stond ook niet stil bij de jongeren bij wie hij nu logeerde, ik had vertrouwen in hem. Al wat ik wist, was dat het om een huis ging waar Turkse jongeren tussen 15 en 20 opgevangen werden. Die jongens studeerden aan de elitescholen van Istanbul, de meeste kwamen uit afgelegen steden of dorpen, ze keerden om de drie maanden terug naar huis. Die omgeving leek me ideaal om dagelijks de taal te oefenen, ik zag geen reden om ongerust te zijn.